

UNIVERSITETET I BERGEN

Fakultet for kunst, musikk og design

Universitetsdirektørens kontor

Referanse

2022/5231-KJT

Dato

27.05.2022

Innspill fra Fakultet for kunst, musikk og design til internhøring - NOU 2022:2 Akademisk ytringsfrihet

Vedlagt innspill til internhøring av NOU 2022:2 Akademisk ytringsfrihet

Vennlig hilsen

Frode Thorsen
dekan

Kjerstin Tønseth
seniorrådgiver

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ephorte

Fakultet for kunst, musikk og design
Telefon 55587300
post@kmd.uib.no

Postadresse
Postboks 7800
5020 BERGEN

Besøksadresse
Strømgaten 1
Bergen

Saksbehandler
Kjerstin Tønseth
55586963

NOU 2022:2 Akademisk ytringsfrihet

Høringsuttalelse fra Fakultet for kunst, musikk og design

Fakultet for kunst, musikk og design (KMD) takke for muligheten til å spille inn til Kierulf-utvalgets rapport NOU 2022-3: Akademisk ytringsfrihet. Fakultetene er, i tillegg til en samlet vurdering av utvalgets forslag, bedt om særlig å kommentere forslagene til endring av Universitets- og høyskolelovens bestemmelser om akademisk frihet og ansvar – § 1-5.

Utvalget har lagt ned et viktig arbeid i rapporten, som gir en fylldig fremstilling av problemområder og utfordringer når det gjelder akademisk ytringsfrihet. Rapporten fremstår dessverre som unødig ordrik, noe som går på bekostning av oversiktligheten.

Når det gjelder de foreslåtte endringene i UHL § 1-5 vil KMD bemerke følgende:

Opplæring er viktig for arbeidet med akademisk frihet, ytringsfrihet og ytringskultur. Institusjonenes ansvar for kvalitet i undervisning er nedfelt i første ledd. Det må også gjelde opplæringen som foreslås i nytt ledd (3). Institusjonene kan ikke pålegges eller instrueres om læreinholdet i undervisningen (Ledd (4), bokstav (a)). Institusjonene kan derfor selv velge form på og innhold i opplæring knyttet til akademisk ytringsfrihet og definere hva som er tilstrekkelig. Nytt ledd (3) burde derfor være overflødig.

Ledd (8) gir ansatte som omfattes av ledd (5/6) «rett til å offentliggjøre sine resultater og skal sørge for at slik offentliggjøring skjer». Nytt ledd (7) foreslår å lovfeste også «rett til og faglig ansvar for å drive formidling». Forholdet mellom «offentliggjøring» og «formidling» er ikke diskutert i rapporten, men formidling er svært vidt beskrevet. Det synes vanskelig å skulle pålegge ansatte å drive med formidling ut over den formidlingen som tar utgangspunkt i eget fag. KMD er derfor skeptisk til innføring av nytt ledd (7).

KMD vil benytte anledningen til å peke på noen forhold som gjelder spesifikt for kunstnerisk utviklingsarbeid og kunstnerisk ytringsfrihet.

Vi viser til Fritt Ord sitt monitorprosjekt om status for ytringsfriheten i Norge 2020-21 og rapporten «Kunstnere vurderer ytringsfrihet – 2020», ført i pennen av Tore Slaatta og Hanne M. Okstad. Undersøkelsen, som tar for seg årene fra 2014 til 2020, peker på endringer i offentligheten og sosiale medier som hovedårsaker til at kunstnere mener ytringsfriheten er svekket i perioden. Funnene støttes av noen til dels oppsiktsvekkende enkelthendelser der kunstens frie stilling og beskyttelse av kunstneriske ytringer er blitt utfordret og begrenset, i enkelte tilfeller med noe som minner om regelrett sensur.

Å slippe til i offentlig debatt oppleves imidlertid som vanskeligere. Det kan synes som om redaksjonelle medier prioriterer kunstdebatter og kulturpolitikk lavere enn før. Mange kunstnere opplever også at det er lettere å tie enn å delta i et offentlig ordskifte. Samtidig indikerer svarene på flere spørsmål at kunstnere nettopp er seg sitt ansvar bevisst: De deltar i økende grad i norsk offentlighet, og synes villige til å akseptere ubehagelige følger.

I punkt 3.1.4 i Kierulfutvalgets rapport heter det at kunstneriske ytringer er *«helt sentrale for realisering av (...) den akademiske ytringsfrihetens sannhetssøkende mål spesielt»*, og at betraktninger og tiltak i utredningen gjelder for kunstnerisk utviklingsarbeid (KU) så langt det passer. Kunstnerisk ytringsfrihet ligger altså implisitt i akademisk ytringsfrihet, men burde vært løftet frem og/ eller tematisert flere steder i rapporten. Det er en klar svakhet at utvalget ikke har brukt muligheten til å gå i dybden når det gjelder de akademiske ytringsfrihetsspørsmålene som kunstnerisk utviklingsarbeid reiser.

Utvalget foreslår at formidling legges inn som element i de nye utviklingsavtalene for universitetene fra 2023-2027 og at det innføres en formidlingsindikator i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler. Begge deler vil kreve en tallfesting av formidlingsaktiviteten. Både vitenskapelig publikasjon og formidling rapporteres i dag gjennom Cristin. Nye formidlingsformater er lagt til, men Cristin-systemet er ikke uttømmende. Systemet har fremdeles store begrensninger når det gjelder registrering av kunstnerisk utviklingsarbeid og kunstneriske resultater.

I forbindelse med innføring av en formidlingsindikator ønsker utvalget en «kraftig forenkling» av rapporteringssystemet slik at det konsentrerer seg om «de viktigste elementene i akademisk formidling» (pkt 7.3.3). En slik forenkling står i en viss kontrast til utvalgets brede beskrivelse av akademisk formidling. Det er vanskelig å se hvordan en forenkling skal la seg gjøre uten å favorisere visse typer formidling. Et forenklet registreringssystem vil ikke dekke bredden og variasjonen i formidlingsformatene innenfor akademias ulike fagtradisjoner, og KMD er derfor skeptisk til innføring av en slik resultatindikator.

Den foreslåtte erklæringen om akademisk ytringsfrihet synes å være et godt utgangspunkt for diskusjon om ytringskultur innad på UiB. Dersom UiB ønsker å utarbeide en egen erklæring om akademisk ytringsfrihet må kunstneriske ytringer innarbeides som en del av teksten.